

Brandsikkerhed i kirker

Juridisk Afdeling i Aalborg, Aarhus og Viborg stifter har udarbejdet denne vejledning med anbefalinger til, hvordan menighedsrådet kan øge brandsikkerheden i kirker.

Med udgangspunkt i reglerne i Bygningsreglementet giver Juridisk Afdeling i vejledningen en række anbefalinger i forhold til brandsikkerheden i kirken.

Vejledningen er alene af rådgivende karakter.

Sidst i dokumentet er der en oversigt over det fulde regelsæt, der er henvist til samt links hertil.

Indhold

1. Brandsikkerhed i kirker	2
1.1. Regler og retningslinjer om brandsikkerhed	2
2. Menighedsrådets tilsyn og det daglige ansvar	2
2.1. Brandsikkerhed i forbindelse med ombygning og byggeri	3
3. Brandtekniske installationer og håndslukningsudstyr	3
4. Flugtveje	3
4.1. Flugtvejs- og panikbelysning	4
5. Instruksjon af personale	4
6. Anmeldelsespligt	4
7. Øvrige anbefalinger	4
7.1. Levende lys	4
7.2. Opstilling af inventar	5
7.3. Værdiredningsplan	5
8. Hvis du vil vide mere	5

1. Brandsikkerhed i kirker

I Danmark findes der ca. 2.400 folkekirker, der er blevet opført gennem de sidste 800-900 år. En stor del af disse kirker er middelalderkirker, mens andre er opført i nyere tid.

Der opstår sjældent brande i danske kirker, hvilket skyldes, at hovedparten af kirkerne er godt brandsikrede, på grund af måden de er opført. Den tekniske udvikling med moderne installationer har imidlertid medført brandrisici, der tidligere var ukendte, og da det fra tid til anden alligevel sker, at der opstår brand i en kirke, er det vigtigt, at menighedsrådet nøje overvejer brandsikkerheden i kirken.

1.1. Regler og retningslinjer om brandsikkerhed

Bygningsreglementet indeholder regler om brand, som kirker og kirkerum ifølge Bolig- og Planstyrelsen er omfattet af. Bygningsreglementet suppleres af en lang række vejledninger, herunder Bygningsreglementets vejledning til kapitel 5 – Brand. Efter bygningsreglementet klassificeres kirker og kirkerum, der er indrettet til flere end 50 personer som et forsamlingslokale.

Reglerne om brand er komplicerede, og det er det kommunale redningsberedskab (brandvæsenet), der på baggrund af de konkrete forhold i den enkelte kirke tager stilling til, hvilke krav der skal overholdes i henhold til Bygningsreglementet.

Ifølge Bygningsreglementet skal bygninger inddeles i et eller flere bygningsafsnit, der hver især skal henføres til en anvendelseskategori og en risikoklasse. Denne kategorisering danner grundlag for, hvilken brandklasse det enkelte bygningsafsnit skal indplaceres i. Det er brandklassen, der definerer graden af brandsikring i det enkelte bygningsafsnit.

I eksisterende kirkerum, som anvendes til kirkelige handlinger, koncerter samt arrangementer af lignende karakter, som ikke medfører forøget brandrisiko, kan forhold vedrørende drift, kontrol og vedligehold, som ellers er gældende for forsamlingslokaler, dog undlades.

Ved tvivl og hvis menighedsrådet ønsker afklaring af, om kirken lever op til reglerne på området, skal man kontakte det kommunale redningsberedskab for en drøftelse af, om der er forhold, der kan, bør og/eller skal forbedres.

2. Menighedsrådets tilsyn og det daglige ansvar

Menighedsrådet har i medfør af § 24 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde pligt til hvert år inden den 1. oktober at foretage syn over kirken sammen med en bygningskyndig person. I medfør af lovens § 26 foretages dette syn mindst hvert 4. år af provsten. Ved disse syn skal kirkens brandsikring og brandsikkerhed indgå.

Elektriske installationer, der er defekte eller anvendes forkert, kan ofte være årsagen til, at en brand opstår. Sådanne installationer bør derfor gennemgås med jævne mellemrum af en sagkyndig og eventuelt gennemmåles for at finde fejl.

Hvis en kirke har plads til mere end 150 personer, er der i henhold til bekendtgørelse om kontrol af elektriske installationer i forsamlingslokaler krav om, at de elektriske installationer kontrolleres hver 24. måned af en autoriseret elinstallatør.

Det er menighedsrådets ansvar at sikre sikkerhed for kirkens brugere i tilfælde af brand. Herunder at der er en plan for evakuering, og at bygningen til enhver tid er tilfredsstillende sikret mod brand.

Menighedsrådet skal desuden udpege en person, som daglig ansvarlig leder for brandsikkerheden i kirken. Det kan være et medlem af menighedsrådet fx formanden eller kontaktpersonen eller en ansat fx graveren eller kirketjeneren. Hvis en ansat udpeges som daglig ansvarlig leder for brandsikkerheden, skal ansvarsområdet indarbejdes i arbejdsbeskrivelsen for stillingen.

2.1. Brandsikkerhed i forbindelse med ombygning og byggeri

I forbindelse med ombygning, byggeri og andet arbejde i kirken er der forøget risiko for, at der opstår brand.

Den forøgede risiko for brand opstår fx ved, at håndværkere arbejder i kirken med elektrisk værktøj, ligesom byggematerialer og brandfarlige materialer kan være placeret i kirken, mens arbejdet bliver udført.

Det er derfor vigtigt, at menighedsrådet er opmærksomt på brandsikkerheden i kirken og forholder sig til, hvordan kirken bedst sikres og hvilke særlig forholdsregler, der skal træffes, når der færdes håndværkere i kirken i forbindelse med ombygning og byggeri.

3. Brandtekniske installationer og håndslukningsudstyr

I medfør af § 10 i bekendtgørelse om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde skal der i kirken være de nødvendige brandredskaber. Det er dog ikke præciseret hvilke brandredskaber, der skal være tilgængelige.

I tilfælde af brand er det af stor betydning, at personer, der er til stede i kirken, har slukningsudstyr til rådighed, der er let at betjene, så branden kan komme under kontrol for at undgå, at den udvikler sig. Slukningsudstyret skal placeres, så det er synligt, let tilgængeligt og forsynet med skilte, så det hurtigt kan identificeres og anvendes. En god regel er, at der fra ethvert sted i kirken højest bør være 25 meter til nærmeste slukningsudstyr.

Det anbefales, at der i selve kirkerummet installeres mindst to håndildslukkere med trykvand. Den ene placeres tæt ved kirkens indgang, mens den anden placeres i koret. Fordelen ved slukningsudstyr med trykvand er, at de ikke – modsat pulverslukkere – forårsager større skade ved brug.

Ved orgler, eltavler og lignende bør der opsættes kulsyreslukker (CO₂-slukker) på mindst 6 kilo. Brand i en eltavle kan ikke slukkes med trykvand. Ved anvendelse af kulsyreslukkere er der intet efterfølgende rengøringsarbejde, og CO₂ skader ikke orglet mv. Hvis en mindre brand i eller tæt ved orglet slukkes med en pulverslukker, vil det medføre et meget stort rengøringsarbejde med risiko for, at orglet slet ikke kan rengøres. Vand kan også skade orglet.

Af hensyn til et tilkaldt redningsberedskabs mulighed for at slukke en brand skal vandforsyningen til brandslukningen også være i orden.

Brandredskaber skal løbende afprøves for at kontrollere, at det er funktionsdygtigt.

4. Flugtveje

Ud over at sikre kirken mod materielle skader i tilfælde af brand er det vigtigt, at personer, der befinder sig i kirken, let og sikkert kan komme ud af kirken.

Flugtveje skal være lette at identificere, nå og anvende, ligesom døre i flugtveje skal være lette at åbne. Flugtveje skal være dimensioneret til det antal personer, der skal benytte dem, dog mindst med en bredde på 1,3 meter. Arealer der er udlagt til flugtveje, skal altid og uanset hvor mange mennesker, der er i kirken, være fri i hele den nødvendige bredde.

Hvis der fx ved en konfirmationsgudstjeneste anvendes ekstra stole, bør der sikres, at stolene bliver på plads og ikke spærrer flugtveje, hvis kirken skal forlades hurtigt. Det kan fx ske ved, at stolene fastgøres til gulv eller stolestader. Se også nedenfor i afsnit 7.2 om opstilling af inventar.

I de tilfælde, hvor der er risiko for en særlig stor personbelastning i kirken, fx i forbindelse med anvendelse af kirken til koncerter, TV-optagelser eller lignende, bør det kommunale redningsberedskab kontaktes og tages med på råd.

Udvendigt ved flugtvejsdøre må der ikke være parkerede biler, cykler, opbevaring af materialer, beplantning og lignende, som kan hindre evakueringen. I vinterhalvåret skal der udvendigt ved flugtveje være ryddet for sne og is.

4.1. Flugtvejs- og panikbelysning

Flugtvejsbelysning er belyste skilte med en løbende mand, der placeres over døre m.v., mens panikbelysning er belysning, der tænder, hvis den normale strømforsyning svigter. Panikbelysning giver personer mulighed for at orientere sig i forhold til flugtveje.

Installation af flugtvejs- og panikbelysning skal ske med omtanke, så der tages hensyn til antikvariske interesser, og opsætning heraf kan kræve tilladelsen fra stiftsøvrigheden. Det vil næppe være nødvendigt at opsætte flugtvejsbelysning ved fx hovedindgangen til kirken, som alle brugere af kirken kender. I tårne og spir mv., hvor der er offentlig adgang, bør der installeres flugtvejs- og panikbelysning.

I kirker med plads til mere end 150 personer anbefales det at installere flugtvejs- og panikbelysning i rum med offentlig adgang.

Hvis kirken har dør direkte til terræn i det fri, kan flugtvejs- og panikbelysning udelades.

5. Instruktion af personale

Det er vigtigt, at kirkens personale har kendskab til brandrisikoforholdene og forebyggelse af brand. Personalet skal derfor instrueres grundigt om placering og brug af brandredskaber, flugtveje m.v.

Derudover bør den daglige ansvarlige leder for brandsikkerheden og dennes afløser deltage i et kursus om brandsikkerhed og brandbekæmpelse. Det kan anbefales, at menighedsrådene i et ligningsområde henvender sig til det kommunale beredskab med forespørgsel om at forestå et sådant kursus for alle daglige ansvarlige ledere for kirkerne i kommunen.

6. Anmeldelsespligt

Forsamlingslokaler til mere end 50 personer, herunder kirker, skal anmeldes til det kommunale redningsberedskab, så det kan vurderes, om der skal foretages brandsyn. Anmeldelsesblanketten fås ved henvendelse til det kommunale redningsberedskab.

Som udgangspunkt bør eksisterende kirker allerede være anmeldt, ved tvivl bør der dog tages kontakt til det kommunale redningsberedskab.

Hvis der opføres en ny kirke, skal menighedsrådet anmelden kirken til det kommunale beredskab.

7. Øvrige anbefalinger

7.1. Levende lys

Der er i almindelighed ingen restriktioner i forhold til brug af levende lys i kirken, når de anvendes med omtanke. Ved lejligheder som fx juleaften, hvor der forventes mange kirkegængere, bør brug af levende lys undgås ved stolestaderne og andre steder med forøget brandrisiko.

Ved anvendelse af lys i stolestaderne skal det sikres, at holder og lys sidder sikkert fast, og at lysene er under konstant opsyn.

Juletræer med levende lys bør placeres i koret, sådan at kirkegængerne er tættere på udgangen end på de levende lys. Træet skal fastgøres forsvarligt, og der bør ikke placeres brandbart materiale under eller tæt på træet. Træet bør desuden være under konstant opsyn, ligesom slukningsudstyr bør placeres i nærheden af træet, så det hurtigt kan tages i brug, hvis uheldet er ude, og der går ild i træet.

7.2. Opstilling af inventar

Løse stole bør så vidt muligt undgås, da de kan hindre hurtig evakuering af kirken. Løse stole kan fastspændes til stolestaderne fx med elektrikerstrips eller snor.

I forbindelse med opstilling af løse stole skal man være opmærksom på følgende:

- Stole i rækker skal fastgøres til gulvet eller sammenkobles i grupper på mindst fire (en enkelt stol kan fastgøres til fast stolestade)
- Sammenkoblingen skal udføres stabilt, så stolenes indbyrdes placering ikke rykkes ved brug
- Afstanden mellem rækkerne (regnet fra stoleryg til stoleryg) skal være mindst 80 cm, og de enkelte sæders bredde skal være mindst 50 cm
- Antallet af sæder i ubrudt række fra frit gangareal må ikke overstige 12
- Det frie gangareal skal være mindst 1,3 meter bredt
- Antallet af stolerækker uden afbrydelse af frit gangareal må ikke overstige 20
- Gangarealet skal være mindst 2 meter bredt for sammenkoblede stolerækker og mindst 1,3 meter bredt for fastgjorte stole
- Gangarealerne skal i øvrigt have en bredde, der svarer til mindst 1 cm for hver person, der skal passere det pågældende gangareal for at komme til en udgang, dog mindst 1,3 meter.

7.3. Værdiredningsplan

Menighedsrådet kan overveje at udarbejde en værdiredningsplan.

En værdiredningsplan indeholder en liste over de vigtigste genstande i kirken, som menighedsrådet har prioriteret først skal sikres/reddes i tilfælde af fx brand samt plantegninger, hvor de prioriterede genstande er indtegnet.

Slots- og Kulturstyrelsen har udarbejdet en vejledning til udarbejdelse af en værdiredningsplan, som menighedsrådet kan tage udgangspunkt i. Se link nedenfor i afsnit 8.

8. Hvis du vil vide mere

Regler, der er henvist til i denne vejledning:

[Lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde](#)

[Bekendtgørelse om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde](#)

[Bygningsreglementet](#)

[Bygningsreglementets vejledning til kapitel 5 – Brand](#)

[Bekendtgørelse om kontrol af elektriske installationer i forsamlingslokaler](#)

Øvrigt materiale:

[Bygningsreglementets vejledninger](#)

[Bekendtgørelse om brandsyn](#)

[Danske Beredskabers hjemmeside](#), herunder med link til en forebyggelsesguide for fredede og bevaringsværdige huse.

[Beredskabsstyrelsens hjemmeside](#)

[Beredskabsstyrelsens vejledning om forebyggelse af brand i forsamlingslokaler m.v.](#), 1999

[Vejledning værdiredningsplan \(slks.dk\)](#) Vejledning fra Slots- og Kulturstyrelsen

9. Hjælp og vejledning

Har menighedsrådet eller provstiudvalget brug for hjælp og vejledning, er der mulighed for at kontakte det lokale stift:

Aalborg Stift
Thulebakken 1
9000 Aalborg
Telefon: 98 18 80 88
E-mail: kmaal@km.dk

Aarhus Stift
Dalgas Avenue 46
8000 Aarhus C
Telefon: 86 14 51 00
E-mail: kmaar@km.dk

Viborg Stift
Domkirkestræde 1
8800 Viborg
Telefon: 86 62 09 11
E-mail: kmvib@km.dk